

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jubilea a zprávy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 24 (1979), No. 5, 289--296

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137969>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1979

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

však plyne, že $k \in K'$ platí právě tehdy, když O_k není rytířem. Tedy osoba O_k je rytířem tehdy a jen tehdy, když jím není; tím dospíváme ke sporu. Množina Gödelových čísel všech rytířů ostrova nemůže tedy být registrovanou množinou.

4

Nechť A je libovolný pták z naší posloupnosti a nechť P je ptáček posměváček. Pak podle podmínky P_2 (kde B nahradíme P) existuje pták B_h (v P_2 jsme ho označovali C) tak, že pro každé celé kladné n je $A(P(n)) = B_h(n)$. Poněvadž však $P(n) = B_n(n)$ pro libovolné n (viz P_1), lze psát $A(B_n(n)) = B_h(n)$. Speciálně pro $n = h$ odsud dostáváme $A(B_h(h)) = B_h(h)$. Tedy pták A si oblíbil číslo $B_h(h)$, čímž je první část problému vyřešena (A byl libovolný člen posloupnosti!).

Poněvadž jsme již dokázali, že každý z ptáků si oblíbil nějaké číslo a ptáček posměváček je též členem naší posloupnosti, existuje číslo — označme ho k — tak, že $P(k) = k$ — tj. k je to číslo,

kteří si posměváček oblíbil. Z podmínky P_1 však vyplývá, že $P(k) = B_k(k)$, a tedy $B_k(k) = k$, což znamená, že pták B_k je egocentrický.

5

Pro libovolné květiny A, B nechť $A \downarrow B$ je ta květina, která je modrá právě v těch dnech, kdy obě květiny A, B jsou červené (takových květin nemůže být podle P_1 více než jedna). Nechť A' označuje květinu $A \downarrow A$. Potom A' má zřejmě vždy barvu odlišnou od květiny A . Nechť dále $A \cap B$ reprezentuje květinu $A' \downarrow B'$; pak $A \cap B$ je modrá právě v těch dnech, kdy A i B jsou obě modré. Označme ještě $A \cup B = (A \downarrow B)'$. Květina $A \cup B$ je modrá právě v ty dny, kdy alespoň jedna z květin A, B je modrá. Množina všech květin v Jiřikově zahradě tvoří Booleovu algebra vůči právě definovaným operacím $\cap, \cup, '$. Poněvadž počet členů libovolné konečné Booleovy algebry je roven mocnině čísla 2, má (díky podmínce P_3) Jiřík ve své zahradce právě 256 kouzelných květin.

jubilea zprávy

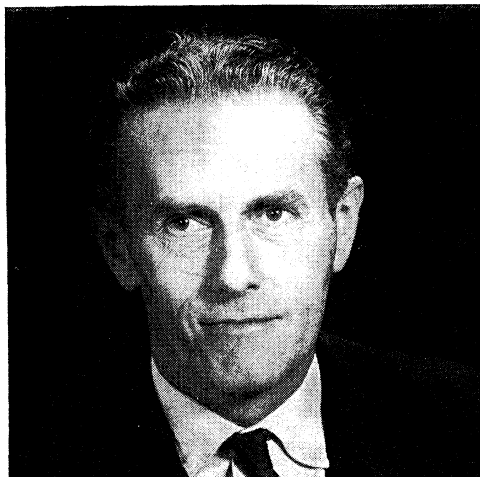

ZEMŘEL
DOC. JOSEF SCHMIDTMAYER, CSc.

Dne 23. dubna 1979 zemřel v Praze ve věku necelých šedesátipěti let vynikající vysokoškolský učitel doc. Josef Schmidtmayer, CSc., docent elektrotechnické fakulty Českého vysokého učení technického.

Josef Schmidtmayer se narodil 26. září 1914 v dělnické rodině v Českých Budějovicích. Svá středoškolská studia absolvoval na tamním reformním reálném gymnáziu a v r. 1933 je

ukončil maturitou s vyznamenáním. Potom jako nadaný a nemajetný student byl přijat do Hlávkovy studentské koleje, a tak mohl pokračovat ve studiu svých oblíbených předmětů, matematiky a deskriptivní geometrie, na přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Studium matematiky a deskriptivní geometrie úspěšně ukončil druhou státní zkouškou v roce 1938. V poslední třetině studia si navíc zapsal přednášky z pojistné matematiky a statistiky. Uzavření českých vysokých škol v roce 1939 mu znemožnilo dokončit toto další specializované studium. Než byl přijat jako výpomocný učitel na dívčím reálném gymnáziu v Praze VII, živil se po celý rok kondicemi. Od roku 1941 pracoval v továrně Letov v Letňanech jako technický úředník v oddělení aerodynamiky. Tam získal zkušenosti s aplikacemi matematiky v mechanice. Po osvobození byl do roku 1951 pracovníkem v Ústavu aerodynamiky nástavbového učebního běhu pro letectví na tehdejší fakultě strojního a elektrotechnického inž-

nýrství ČVUT. Po reorganizaci v roce 1951 přešel na katedru matematiky a deskriptivní geometrie ČVUT, vedenou prof. F. Vyčichlem, a po další reorganizaci fakult ČVUT se stal v roce 1953 členem katedry matematiky na elektrotechnické fakultě ČVUT, kde působil do svého úmrtí. Po habilitaci byl v roce 1960 jmenován docentem matematiky. V roce 1969 získal vědeckou hodnost kandidáta fyzikálně matematických věd na Univerzitě Karlově.

Významná je odborná a vědecká činnost doc. Schmidt-mayera. Publikoval přes 30 odborných a vědeckých článků, z nichž v mnohých se zabýval aplikacemi matematiky v mechanice, a to zvláště v aerodynamice a v letectví. Je autorem, popř. spoluautorem 7 knih, z nichž nejznámější *Maticový počet a jeho použití v technice* je velmi vyhledávanou a oblíbenou publikací mnohých našich inženýrských odborníků. Za svého dlouhodobého pedagogického působení na ČVUT napsal 14 titulů skript. Odborná práce doc. Schmidt-mayera zahrnuje též řadu překladů knih, externí redakce a odborné úpravy. Z jeho soustavného sledování matematické literatury vyplynulo téměř 40 recenzí a referátů o knihách v odborných časopisech.

V posledním desetiletí se intenzivně zabýval teorií i praxí vyučování matematiky na vysokých školách technických, zvláště na elektrotechnických fakultách. Byl pověřen vedením mnoha výzkumných úkolů, v poslední pětiletce vedením dílčího úkolu v hlavním úkolu č. 17 resortního plánu MŠ ČSR a vedením tematického úkolu

v hlavním úkolu RŠ-16/2 resortního plánu MŠ SSR.

Více než třicetileté působení doc. Schmidt-mayera jako vysokoškolského učitele se vyznačuje vysokou odbornou úrovní a pedagogickým mistrovstvím. Byl zaníceným učitelem, který dosahoval výborných výsledků při výchově naší nové technické inteligence. Dlouhodobě úspěšně působil v pedagogickém procesu na elektrotechnické fakultě jako vedoucí učitel ročníku.

Z další jeho odborné a pedagogické činnosti nelze opomenout jeho práci ve stálé zkušební komisi pro sdělovací elektrotechniku na FEL ČVUT, členství v komisích pro kandidátské zkoušky, přednášky v postgraduálním studiu „Automatizované systémy řízení“ a další. Jako člen redakční rady časopisu „Aplikace matematiky“ se významně podílel na jeho tvorbě a zaměření.

Vedle vysokoškolské pedagogiky se doc. Schmidt-mayer zajímal i o pedagogickou činnost na školách nižších stupňů. Spolupracoval s Výzkumným ústavem odborného školství, s Výzkumným pedagogickým ústavem v Praze a s Výzkumným ústavem inženýrského studia při ČVUT. Podílel se na přípravě učebních pomůcek pro nově koncipovanou výuku na odborných školách a v rámci odborné komise na tvorbě učebních osnov matematiky pro gymnázia.

Soudruh doc. Schmidt-mayer měl rovněž velice bohatou a záslužnou účast na veřejné a společenské činnosti. Vždy se výrazně angažoval ve směru společenského pokroku. Za jeho práce se mu dostalo několika čestných uznání a medailí.

Doc. Schmidt-mayer byl na svém pracovišti i mimo ně vysoce vážen pro svou pracovitost, pečlivost, přesnost i odbornou a pedagogickou zdatnost. Mezi kolegy i studenty byl oblíben pro své přímé, otevřené a vždy taktní jednání.

Československé školství, zvláště pak oblast matematiky na vysokých školách technických, utrpělo odchodem doc. Schmidt-mayera velkou ztrátu. Kolektiv jeho spolupracovníků s studentů bude dlouho postrádat obětavého přítele a rádce, pilného pracovníka, vynikajícího učitele a především charakterního člověka Josefa Schmidt-mayera.

Zdeněk Jankovský

PROF. RNDr. FRANTIŠEK KRŇAN SE-
DEMDESIATROČNÝ

Prof. RNDr. František Krňan, profesor Katedry matematiky na Pedagogickej fakulte v Nitre, sa narodil 17. novembra 1909 v Českom Brezove. Jeho otec bol chudobným dedinským obuvníkom.

Gymnázium ukončil v Lučenci. V rokoch 1929—1933 študoval matematiku a fyziku na Univerzite Karlovej v Prahe. Titul doktora prírodných vied získal v roku 1936. Od roku 1934 pôsobil ako stredoškolský profesor. V školskom roku 1947/48 ako štipendista ministerstva školstva študoval v Dánsku u prof. Jessena. Od roku 1953 pôsobil na Katedre matematiky SVŠT v Bratislave.

V roku 1961 obhájil svoju habilitačnú prácu a v roku 1962 bol menovaný a ustanovený docentom. Od roku 1967 je mimoriadnym profesorom pre odbor matematika. V rokoch 1969—75 pôsobil na Katedre matematiky Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre vo funkcii vedúceho katedry. Od 1. 3. 1975 pôsobí na Katedre matematiky Pedagogickej fakulty v Nitre.

Vedecká práca prof. dr. Krňana bola zameraná hlavne na teóriu pologrúp. Väčšina jeho vedeckých prác (spolu 8) je vlastne pokračovaním problematiky habilitačnej práce (*Štúdium štruktúry pologrupy štvorcových matic stupňa n nad daným telesom*). Nové poznatky, ku ktorým dospel, aplikoval na štúdium vlastností singulárnych lineárnych transformácií.

Prof. dr. Krňan napísal 15 pôvodných metodických prác, ktoré predstavovali významnú metodickú pomoc predovšetkým stredoškolským profesorom. Je autorom niekoľkých metodických kníh a príručiek. Je autorom 6 učebníc pre stredné školy a autorom učebných textov pre stredné aj pre vysoké školy. Bol činný aj ako prekladateľ. Je školiteľom. V súčasnosti má troch aspirantov z algebry.

Veľký kus poctivej práce odviezol aj ako člen JČSMF. Je členom od roku 1928. Viac rokov bol členom Slovenského výboru JČSMF a jeho pokladníkom. Pracoval v komisiách MO. V rokoch 1972—75 vo funkcii predsedu výrazne aktivizoval činnosť nitrianskej pobočky. Za prácu v JČSMF bolo mu udelené „Čestné uznanie“ a na zjazde JČSMF v roku 1972 čestný titul „Zaslúžilý člen“.

Aj teraz pracuje neúnavne. Venuje sa algoritmizovaniu pracovných procesov hlavne v lineárnej algebre. Zaoberá sa aj problémami teórie čísel. Do analýzy vnáša pracovné metódy lineárnej algebry. Veľkú pozornosť venoval študentskej odbornej činnosti. Zaoberá sa aj otázkami teórie vyučovania.

Povahove je skromný, pracovitý a čestný. Jeho vzťah k spolupracovníkom a ku študentom bol vždy priateľský a úprimný.

Pri príležitosti významného životného jubilea prajeme mu hodne zdravia, radosti zo života a elánu do ďalšej vedeckej práce.

Zoltán Zalabai

ČLEN KOREŠPONDENT JURAJ DUBIN-
SKÝ ŠESŤDESIATPÄTŤROČNÝ

Uprostred aktívnej činorodej práce dožil sa 12. 6. 1979 svojich 65. narodenín prof. RNDr. Juraj Dubinský, člen korešpondent SAV, riaditeľ Ústavu experimentálnej fyziky SAV a profesor Prírodovedeckej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, dlhoročný člen a funkcionár Jednoty československých matematikov a fyzikov.

Toto životné jubileum je vhodnou príležitosťou na to, aby sme si krátko pripomenuli výsledky dlhoročnej obetavej vedeckej, pedagogickej i organizátorskej práce, ktorou prof. J. Dubinský významne prispel k rozvoju fyziky na Slovensku.

Od roku 1938, kedy absolvoval štúdium na Prírodovedeckej fakulte v Brne, pôsobí ako pe-

dagóg na slovenských vysokých školách. Do r. 1945 pracoval na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave, od oslobodenia pôsobí na východnom Slovensku, na pracoviskách v Košiciach a Prešove. Tu výrazne prispel k budovaniu fyzikálnych pracovísk, najmä Katedry jadrovej fyziky PF UPJŠ v Košiciach, ktorá sa pod jeho dlhoročným vedením stala pracoviskom schopným úspešne zabezpečovať náročné pedagogické i vedeckovýskumné úlohy.

V roku 1964 sa pod vedením prof. J. Dubinského začalo v Košiciach budovať — ako súčasť Fyzikálneho ústavu SAV — fyzikálne pracovisko SAV. Tu boli vytvorené predpoklady pre vznik Ústavu experimentálnej fyziky SAV, riaditeľom ktorého je prof. J. Dubinský od jeho založenia v r. 1969. Prof. Dubinský sústavne vynakladá veľké úsilie na zabezpečenie dynamického rozvoja ústavu a orientuje pracovníkov na komplexné skúmanie fyzikálnych javov pomocou moderných a perspektívnych experimentálnych metód. Sám vedie oddelenie kozmického žiarenia.

Vedecký záujem prof. J. Dubinského sa sústreďuje v oblasti fyziky kozmického žiarenia a jadrovej fyziky vysokých energií. Právom ho možno pokladať za priekopníka v týchto oblastiach fyziky na Slovensku. Výsledky, ktoré so svojimi spolupracovníkmi dosiahol, sú dobre známe a vysoko uznávané doma i v zahraničí.

Zaslúžil sa o vybudovanie vysokohorského laboratória kozmického žiarenia na Lomnickom štíte, kde boli získané cenné poznatky o časových variáciách kozmického žiarenia. Ako prvý na

Slovensku sa kolektív prof. J. Dubinského zapojil do riešenia aktuálnych problémov kozmickej fyziky v rámci významného medzinárodného programu INTERKOZMOS.

V oblasti fyziky vysokých energií prof. J. Dubinský nadviazal úzku spoluprácu so Spojeným ústavom jadrových výskumov v Dubne, najmä s kolektívom člena korešpondenta AV ZSSR prof. V. P. Dželepova. V tejto spolupráci bol získaný rad pôvodných výsledkov, najmä o málopreskúmaných procesoch vzniku neutrálnych častíc v mezón-nukleónových interakciách.

Prof. J. Dubinský zastáva rad významných funkcií v celoštátnom i medzinárodnom meradle. Spomeňme z nich aspoň členstvo v komisii kozmickej fyziky Medzinárodnej únie pre čistú a aplikovanú fyziku a dlhoročné členstvo vo Vedeckej rade SÚJV v Dubne. Výsledky jeho záslužnej práce boli ocenené mnohými domácimi i zahraničnými poctami a vyznamenaniami.

Prof. J. Dubinský je od r. 1939 aktívnym členom JČSMF. Po dlhé roky bol predsedom pobočiek v Prešove a Košiciach, úspešne vykonával aj funkcie v ústrednom výbore Jednoty. V období rokov 1969—1972 bol ústredným vedeckým tajomníkom JČSMF. Je zaslužilým a čestným členom JČSMF a nositeľom pedagogického vyznamenania JČSMF I. stupňa.

Všetci, ktorí s prof. J. Dubinským prichádzajú do styku, si ho veľmi vážia pre jeho odborné i ľudské kvality, pre jeho skromnosť, obetavosť a dobrosrdečnosť. To oceňujú najmä jeho spolupracovníci, pre ktorých si vždy vie nájsť čas, keď potrebujú jeho pomoc a radu.

Pri príležitosti životného jubilea, ktorého sa prof. J. Dubinský dožil, mu do ďalších rokov všetci želáme pevné zdravie a životnú pohodu v práci i v osobnom živote.

L. Šándor

Prof. J. Dubinský (uprostred) v laboratóriu fyziky vysokých energií Ústavu experimentálnej fyziky SAV spolu so sovietskym hosťom z SÚJV Dubna doktorom vied Ju. A. Budagovom (vľavo) a prom. fyz. M. Semanom.

PROFESOR JURAJ DANIEL-SZABÓ ŠEŠŤ-DESIATROČNÝ

Uprostred intenzívnej práce sa dožil v júli tohto roku prof. RNDr. Juraj Daniel-Szabó, CSc., dekan Prírodovedeckej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach a vedúci Katedry

experimentálnej fyziky tejto fakulty, významného životného jubilea — šesťdesiatich rokov.

Profesor J. Daniel-Szabó sa narodil dňa 4. júla 1919 v Nižnej Slanej. Stredoškolské vzdelanie ukončil v roku 1937 na Reálnom gymnáziu v Rožňave. Potom študoval na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity v Prahe a po zatvorení českých vysokých škôl za nacistickej okupácie odchádza na Prírodovedeckú fakultu Univerzity J. A. Komenského v Bratislave. Po absolvovaní vysokoškolského štúdia pôsobí v rokoch 1942 až 1949 ako stredoškolský profesor v Dolnom Kubíne, neskôr na Štátnom kurze pre prípravu pracujúcich na vysoké školy v Malackách a v Trnave. V roku 1952 prichádza do Košíc na Vysokú školu technickú, kde pôsobí na Katedre fyziky Strojníckej fakulty spočiatku ako tajomník tejto katedry a od roku 1957 ako jej vedúci. Hneď po vzniku Prírodovedeckej fakulty Univerzity P. J. Šafárika, na založení ktorej sa významne podieľal, pôsobí v rôznych akademických funkciách, a to ako prodekan pre vedecký výskum, prorektor pre vedecký výskum a od roku 1972 je dekanom tejto fakulty.

Profesor J. Daniel-Szabó je výraznou osobnosťou fyzikálneho života v ČSSR. Vo svojej vedeckovýskumnej práci sa orientuje predovšetkým na problematiku fyziky magnetických javov. Významné výsledky dosiahol najmä pri štúdiu mechanizmu premagnetovania tyčových feromagnetických vzoriek a pri štúdiu procesov spojených s nesymetrickým premagnetovaním. V poslednom čase spolu so svojimi spolupracovníkmi sa venuje skúmaniu magnetických vlastností tenkých feromagnetických vrstiev, a to predovšetkým vrstiev amorfných. Nezabúda pritom ani na výchovu mladých vedeckých pracovníkov. Pod jeho vedením úspešne obhájili mnohí jeho spolupracovníci svoje rigorózne a kandidátske práce.

Profesor J. Daniel-Szabó patrí k tým vzácnym osobnostiam, ktoré vo svojej práci dokázali obsiahnuť, a to veľmi úspešne, činnosť pedagogickú, vedeckú, organizačnú i verejnopolitickú. Vďaka jeho mimoriadnym organizačným schopnostiam a osobnej iniciatíve sa už niekoľko rokov rozvíja obojstranne výhodná spolupráca medzi Katedrou experimentálnej fyziky, Katedrou teoretickej fyziky a geofyziky PF UPJŠ a Ústavom experimentálnej fyziky SAV v Košiciach. Jeho zásluhou sa rozvinula neformálna spolupráca aj s mnohými nekošickými fyzikálnymi

pracoviskami, a to s Matematicko-fyzikálnou fakultou Karlovej univerzity v Prahe, Fyzikálnou fakultou Lomonosovovej univerzity v Moskve, Fyzikálnym technickým inštitútom nízkych teplot v Charkove, Ústavom molekulárnej fyziky Poľskej akadémie vied v Poznani a ďalšími.

Neobyčajne plodná jubilatova práca bola po zásluže aj verejne ocenená. V roku 1969 mu bolo udelené vyznamenanie Za zásluhy o výstavbu, v roku 1973 Medaila Prírodovedeckej fakulty UPJŠ, v roku 1974 Zlatá medaila Univerzity P. J. Šafárika, v roku 1975 Medaila J. A. Komenského. V roku 1978 mu bolo udelené čestné členstvo v JČSMF. Pri príležitosti 1. a 9. mája 1979 boli jeho zásluhy o rozvoj fyziky a vysokého školstva na východnom Slovensku ocenené Radom práce.

Jubilantovi do ďalšieho života za kolektív Katedry experimentálnej fyziky, Katedry teoretickej fyziky a geofyziky a výbor Košickej pobočky JSMF úprimne prajeme pevné zdravie, veľa osobných i pracovných úspechov k prospechu fyziky na východnom Slovensku i v celej ČSSR.

Vincent Kavečanský, Angela Zentková

PROFESOR MARKO ŠVEC ŠEŠŤDESIAT-ROČNÝ

Dňa 10. októbra 1979 sa dožíva šesťdesiatich rokov RNDr. Marko Švec, DrSc., profesor na Katedre matematickej analýzy Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

Marko Švec sa narodil roku 1919 v Kmeťove, okr. Nové Zámky. Študoval na gymnáziu v Nových Zámkoch a Šuranoch. V rokoch 1939—1943 študoval na Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave, odbor matematika-fyzika. Vysokoškolské štúdium ukončil druhou štátnou skúškou z matematiky a fyziky.

V roku 1949 obhájil rigoróznú prácu na Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave a získal titul doktora prírodných vied. Prírodovedecká fakulta MU v Brne mu v roku 1957 udelila vedeckú hodnosť kandidáta fyzikálno-matematických vied. V roku 1965 Vedecká rada Univerzity J. E. Purkyně v Brne mu udelila vedeckú hodnosť doktora fyzikálno-matematických vied.

Po skončení vysokoškolského štúdia až do roku 1949 pôsobil ako profesor na gymnáziu v Topoľčanoch, v Šuranoch a na I. gymnáziu v Bratislave. Od roku 1949 bol asistentom na II. Ústave matematiky Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Od roku 1955 bol odborným asistentom, neskoršie docentom a od roku 1966 profesorom na Katedre matematiky Elektrotechnickej fakulty SVŠT v Bratislave. Na Katedre matematickej analýzy PFUK v Bratislave pôsobí od roku 1968 až doteraz. Medzitým v rokoch 1968—1972 a v roku 1974 pracoval ako expert UNESCO na Federálnej univerzite v Bahii, Salvador, Brazília.

Profesor Marko Švec patrí k našim popredným a významným matematikom. Jeho vedecká činnosť je zameraná na teóriu diferenciálnych a integrálnych rovníc. Doteraz publikoval 25 pôvodných vedeckých prác v domácich a zahraničných časopisoch. Tieto práce obsahujú: viacbodové okrajové úlohy pre lineárny a nelineárny systém diferenciálnych rovníc; lineárne diferenciálne rovnice tretieho a štvrtého rádu; nelineárne diferenciálne rovnice a funkcionálne diferenciálne rovnice. Mali veľký ohlas a odozvu medzi matematikmi doma a v zahraničí. Sú často citované v článkoch a monografiách zahraničných a domácich autorov, ktorí naväzujú na jeho výsledky a používajú jeho myšlienky a metódy. Vedecké výsledky prof. Marka Šveca významným spôsobom prispeli k rozvoju teórie obyčajných a funkcionálnych diferenciálnych rovníc. Prednášal o nich na mnohých domácich a zahraničných konferenciách. Podieľa sa významne na organizovaní EQUADIFFU, pravidelných československých konferencií o diferenciálnych rovniciach. Prednáša na letných a zimných školách z diferenciálnych rovníc, ktoré organizuje žilinská pobočka JSMF. Pri odbornej činnosti treba spomenúť i jeho dlhoročnú činnosť ako recenzenta pre referatívne matematické časopisy a člena redakčnej rady časopisu Aplikace matematiky a Acta mathematica PFUK v Bratislave.

Prof. Marko Švec sa úspešne a nezištne stará o výchovu mladých vedeckých pracovníkov ako školiteľ vedeckých aspiranrov z rôznych našich vysokých škôl a ako vedúci dlhoročného seminára z diferenciálnych rovníc. Je zodpovedným riešiteľom dielčej úlohy štátneho plánu výskumu *Obyčajné a funkcionálne diferenciálne rovnice*.

Nemalú časť činnosti profesora Marka Šveca

zaberá jeho pedagogická činnosť. Počas pôsobenia na SVŠT si bol vedomý toho, že pre poslucháčov techniky je matematika prostriedkom k riešeniu technických problémov a nie hlavným predmetom štúdia, preto venoval prednáškam veľkú starostlivosť. Je spoluautorom skrípt a veľmi úspešnej knihy I. KLUVÁNEK-L. MIŠÍK-M. ŠVEC: *Matematika pre štúdium technických vied, I. a II. diel*, ktorú od r. 1950, resp. 1961 viackrát vydalo Nakladateľstvo Alfa. Je to prvá slovenská moderne pojatá učebnica tohto druhu, ktorá zohrala dôležitú úlohu nielen pri matematickej výchove mladšej generácie inžinierov, ale aj učiteľov a vedeckých pracovníkov. Jeho terajšia pedagogická činnosť je zameraná na modernú matematickú výchovu učiteľov a odborníkov v matematike.

Počas svojho pôsobenia na SVŠT bol prof. Švec prodekanom na Elektrotechnickej fakulte. Je členom rôznych komisií na PFUK, predsedom rigorózneho komisie pre obhajoby doktorských a kandidátskych prác z matematickej analýzy, podpredsedom komisie pre obhajoby prác z teórie vyučovania a členom celoštátnej komisie pre obhajoby doktorských prác z odboru diferenciálnych a integrálnych rovníc.

Pri príležitosti významného životného jubilea, ktorého sa profesor Marko Švec dožíva uprostred tvorivej vedeckej práce a pedagogickej činnosti, prajeme mu všetci mnoho zdravia a životného optimizmu do ďalších rokov života,

aby i naďalej pokračoval vo svojej úspešnej práci pre prospech a rozvoj matematiky.

Jozef Eliaš

PROF. DR. VÁCLAV TRUNEČEK ŠEDE-SÁTNÍKEM

Ve skromné pracovně budovy fyzikálních kateder přírodovědecké fakulty univerzity J. E. Purkyně v Brně intenzivně pracuje skromný, přátelský a usměvavý Václav Truneček. Bystré oči, svěží tvář a pohotové pohyby nijak neodpovídají dlouholeté a vyčerpávající práci, kterou má jubilant za sebou; spíše vysvětlují, proč jeho i mnohem mladší kolegové z Brna i z Prahy se u něj cítí jako u vrstevníka a proč jeho společnost při každé příležitosti vyhledávají. A on je mezi nimi rád a neopomene každého obdarovat vzpomínkou na dřívější doby brněnského fyzikálního ústavu; z každé z nich vyplývá životní zkušenost, hluboké zaujetí a láska k experimentální fyzice. Od roku 1945 zná brněnskou fakultu. Tehdy začal studovat jako starší začínající posluchač, kterého tíživá doba krize třicátých let a druhé světové války přinutila k existenci bezplatného praktikanta velkoobchodu probíjejícího se kondicemi, bídně placeného vážného v cukrovaru, příručího pojišťovny a nakonec radiomechanika a technika lipenských podniků. Brzy v něm prof. Zahradníček rozpoznal nadání a již v druhém roce studia mu nabídl místo výpomocného asistenta; to znamenalo pro mladého Trunečka mnoho: namísto příležitostných výdělků a kondic mohl studovat a jenom studovat a pracovat v praktikách, připravovat pokusy a opět studovat. Možnosti k experimentům tehdy nebyly velké: i drobné experimentální zařízení bylo vzácností. To však stimulovalo vynalézavost a v ní se stal Truneček mistrem. Tehdy si zvykl pracovat od rána do noci, ba v ústavu i nocovat. Pod profesorem Zahradníčkem to ani jinak nešlo, vždyť on sám neznal nic než práci a i nedělní dopoledne byla pro něj pracovní dobou. Nepřekvapuje proto, že již počátkem roku 1949 V. Truneček předkládá dizertační práci s tématem generování centimetrových vln magnetronem a v květnu téhož roku byl promován.

Po promoci se Václav Truneček stává od-

borným asistentem na katedře fyziky a brzy nato jejím tajemníkem. Publikuje původní práce z oboru fyzikální elektroniky (zviditelnění drah elektronů v magnetronu, autoemise termokatod), vede diplomanty a začíná přednášet. Přepracoval úplný soubor fyzikálních praktik a doplnil je moderními úlohami. Vypracoval nově zavedenou přednášku věnovanou elektronice a byl pověřen přípravnými pracemi pro zřízení nové specializace (vysoké frekvence a vakuové techniky). Pěče o tuto specializaci se nemohla dostat do lepších rukou. V tomto oboru měl nejenom dobrý fyzikální základ již z dob studia, ale i velké praktické zkušenosti. Byl i ve styku s pracovníky Karlovy univerzity (zejména s prof. Kunzlem) a ve spolupráci s nimi tříbil koncepci specializace. To se již stal vedoucím katedry elektroniky a vakuové fyziky, která se vyčlenila z mateřské katedry fyziky. Stará se o základnu odborného růstu vlastního i svých spolupracovníků. Proto nejprve sám absolvoval externí aspiranturu (v roce 1959 obhájil kandidátskou dizertaci a brzy nato se habilitoval prací *Jednopolové vysokofrekvenční výboje v plynech při atmosférickém tlaku*) a potom jako školitel aspirantů (od roku 1964) dovedl postupně pracovníky katedry k této vědecké hodnosti. To již přešel k problematice fyziky plazmatu, zejména plazmatu vysokofrekvenčně buzeného. K tomuto problému zaměřil i zájem svých spolupracovníků. Postupně soustředil výzkumnou práci větší části katedry na problematiku pochodňového výboje a pochodňového oblouku. V tomto oboru se brněnská katedra elektroniky a vakuové fyziky stává brzy uznávaným pracovištěm. Docent Truneček, který na počátku existence katedry nesl tíhu veškeré pedagogické práce sám, postupně odevzdává přednášky mladším pracovníkům, kteří pod jeho vedením odborně vyrostli.

V polovině šedesátých let oceňuje vedení přírodovědecké fakulty Trunečkovu práci a povolává ho do vedení jako proděkana pro vědeckovýzkumnou práci. V roce 1967 byl jmenován mimořádným profesorem experimentální fyziky a obětavě se stará o další rozkvet nejen katedry, ale i fakulty. Soustřeďuje se v té době na spolupráci se zahraničními odborníky, kteří se zabývají pochodňovým výbojem (Rumunsko, NDR) a zapojuje své pracoviště do řešení úkolů programu základního výzkumu. Výsledky práce prezentuje na mezinárodních kongresech; včas

rozpoznává význam procesů probíhajících v plazmatu pro realizaci chemických procesů a zaměřuje na ni některé spolupracovníky, z nichž např. dr. Janča dnes dosahuje v plazmochemii významných úspěchů. Prof. Truneček rozšiřuje svůj zájem i na využití výsledků základního výzkumu v průmyslu. To jsme již u jeho současné činnosti: spolupracuje na využití vysokofrekvenčního výboje ke konverzi tetrachlór-silanu (pro Teslu Rožnov, n. p.), ke slinování cementářského slinku (Výzkumný ústav stavebních hmot) a k tepelnému zpracování sklářských výrobků (Sklo Union). Přitom pracuje na řešení několika státních úkolů, konzultuje diplomové a rigorózní práce a připravuje do tisku soubornou práci o kapacitně vázaných vysokofrekvenčních výbojích při atmosférickém tlaku a jejich použití.

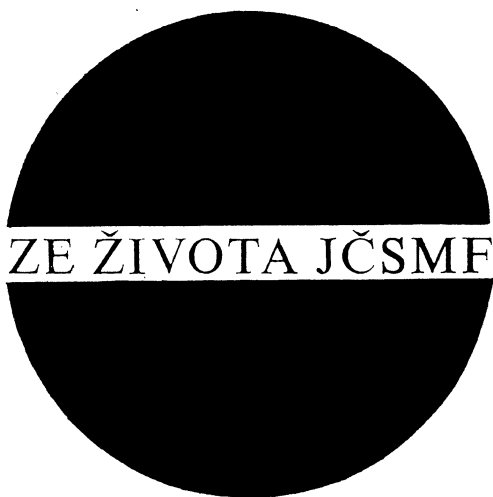
Pohled na osobnost prof. dr. Václava Trunečka by nebyl úplný, kdybychom se nezmínili o jeho práci v Jednotě čs. matematiků a fyziků v brněnské pobožce, v níž se zasloužil v dobách zrodu fyzikální vědecké sekce JČSMF o organizaci fyzikálních přednášek a seminářů (tzv. „rozhovory kateder fyziky“), o jeho ediční práci v redakcích brněnských odborných časopisů a organizační práci (konference o jednopólových vysokofrekvenčních výbojích s mezinárodní účastí, Brno, 1969).

Je překvapující, jak prof. Truneček dokázal zatat takovou šíři úkolů — vybudování katedry se zcela novým zaměřením, vybudování speciálních laboratoří, výchova spolupracovníků a jejich soustředění na aktuální, nosné tematické s cennými aplikacemi při současné pedagogické práci v nově se rodící specializaci.

Lze vyjádřit přesvědčení, že život prof. Trunečka je dokladem významu obětavé a houževnaté práce, která se prosadí i tehdy, nejsou-li vnější okolnosti nejpříznivější. Profesor Truneček patří nepochybně mezi ty naše současné vysokéškolské učitele, kteří dokázali svou prací a příkladem strhnout k práci nové generace fyziků.

Nechť je dne 16. listopadu 1979 v skromné pracovně profesora Trunečka hodně veselo, nechť mu přijdou aspoň na chvíli jeho bývalí žáci vrátit to, co jim celý život rozdával: své upřímné a pro práci hořící srdce. A do dalších let ať mu vedle zdraví přejí i možnost dále ve fyzice pracovat. To vše mu z plného srdce přejeme i my.

Libor Pátý

PROFILY ODMENENÝCH V SÚŤAŽI MLADÝCH MATEMATIKOV JSMF 1978

II. cena

RNDr. ANATOLIJ DVUREČENSKIJ, CSc.

Ústav merania a meracej techniky Slovenskej
akadémie vied Bratislava

(* 16. 4. 1949 v Kysuckom Novom Meste; Prír.
fak. UK Bratislava 1972, RNDr. 1974, CSc.
1977, školiteľ RNDr. ANDREJ PÁZMAN, CSc.)

Odmenené práce:

- [1] *On some properties of transformations of a logic.* Math. Slovaca 26, 1976, No. 2, 131—137.
- [2] *Signed states on a logic.* Math. Slovaca 28, 1978, No. 1, 33—40.
- [3] *On convergences of signed states.* Math. Slovaca 28, 1978, No. 3, 289—295.
- [4] *Remark on the laws of large numbers and the central limit theorems on a logic.* Transact. Eight Prague Conf. etc., Vol. A, 1978, 157—163.

Práce sa zaoberajú problémami teórie logík — novej zovšeobecnenej teórie pravdepodobnosti a teórie miery. V prvej práci sa študujú mieru zachovávajúce zobrazenia z logiky do seba a dokazujú sa tvrdenia typu Poincarého viet o rekurentnosti a niektoré ergodické vlastnosti